

u početku toliko energije i samosvijesti, da se je ubrzo riješio ujakova skrbništva i preuzeo vladu sâm.

Prvo mu je bilo, da je povratio ugled kraljevskoj vlasti u Hrvatskoj, gdje je već dulje vremena vladala prosta sila, naročito netom izumrlih knezova Celjskih, i gdje su se bosanski kralj Stjepan Toma, herceg Stjepan Vukčić i Venecija otimali za pojedine gradove. Sad imenova kralj hrvatsko-dalmatinskim banom Pavla Špirančića (1459—1463), a taj samo teškom mukom održa Klis. No istodobno urote se protiv kralja Matijaša glavni državni velikaši: Ladislav Gorganski, Nikola Iločki i sam ujak njegov Mihajlo Szilágyi, i ponude Ugarsku i Hrvatsku njemačkomu kralju Fridriku III. Kako mlitavac Fridrik ne poduze ništa odlučno, da ostvari te ponude, uspje Matijašu doskora, da se izmirio s nezadovoljnicima, a konačno i s Fridrikom. Njemački kralj povрати uz odštetu od 80.000 dukata krunu sv. Stjepana i zadovolji se naslovom ugarskoga i hrvatskoga kralja, a Matijaš primi obavezu u ime države, da će ga u Ugarskoj i Hrvatskoj, ako ne ostavi zakonita sina, naslijediti Fridrik ili koji od njegovih sinova (24. jula 1463.). Iza toga bi Matijaš poslije šestgodišnjega vladanja (29. marta 1464.) svečano okrunjen za kralja, povrativši podjedno obadvjema kraljevstvima snagu i unutarnji mir, kakvog ona nijesu uživala tamo od smrti Ludovika I.

Pad Bosne. Međutim se zgodiše znatne promjene na jugu. Ponajprije je propala sasvim poslije pada Smedereva Srbija, postavši turskim pašalukom (1459), a onda dođe red na Bosnu. Ovdje je vladao po smrti Stjepana Tome njegov sin Stjepan Tomašević (1461—1463) bez ugleda i potrebne snage, da se obrani od velike sile turske, pouzdavajući se jedino u pomoć papinsku i kralja Matijaša. No dok je Matijaš bio zabavljen pregovorima s njemačkim kraljem Fridrikom III., provali u maju 1463. sultan Mehmed II. sa 150.000 momaka u Bosnu i pokori je za malo dana. Nesrećni kralj Stjepan Tomašević pobježe iz Bobovca, prijestolnice svoje, u Jajce, a odavle u tvrđi Ključ na Sani. Izdajom vojvode Radaka pade Bobovac Turcima u ruke, dok se Jajce predade bez borbe, a Ključ iza očajne obrane, nakon što su Turci prisegom obrekli kralju štedjeti život. Ipak ga sultan dade pogubiti u svom taboru pred Jajcem. Tako propade kraljevstvo bosansko. Jedino Hercegovina, gdje je nezavisno vladao Stjepan Vukčić, ostade slobodna, odbivši u svojim kršnim planinama tursku vojsku. Kad je kralj Matijaš saznao za propast Bosne, odluči se još iste godine pred zimu na vojnu za nje-